

BOHEMIA TANULMÁNY

tudott állapotni bizonyos közös értékekben, enyhült a szakadék a kommunisták és a többiek között. A túlnyomó többség a szocializmust normatív értelemben, a humanista és demokratikus értékek eredőjeként fogta fel, elutasítva a korábbi totalitárius értelmezést. Az öröm és büszkeség érzésében szinte mindenki osztozott.

Ugyanakkor az is igaz, hogy a politikai rendszer intézményi keretei lényegében változatlanul maradtak, a sajtószabadságtól eltekintve egyetlen törvény sem szentesítette az újonnan kivívott jogokat. Azt a lappangó érzést, hogy a felszabadulás talán csak időleges, a kortársaknak nehéz volt magukba fojtani. A szovjet sajtó és a konzervatívok fenyegetőzése szülte az aggodalmat, amely néhány tudós professzort arra indított, hogy Vaculíkot, a legnépszerűbb publicistát kérje fel a lankadó közvélemény felrázására. A *Kétezer szó* tulajdonképpen nem más, mint egy „éberségre” felhívó újságcikk, ami az aláírók révén „manifestum” jellegűt öltött.³⁶ Hangütése nem volt provokatív, tartalmában sem ütött el az egykorú publicisztikáktól. A kirobbanó politikai hisztéria a konzervatívok rémképeiből, illetve a szovjet sajtó műfelhaborodásából fakadt, amely a szándékosan eltorzított szöveghelyeket úgy értelmezte, mint felhívást a szocializmushoz hű funkcionáriusok meglincselésére. Pedig Vaculík, aki ugyancsak visszakarta párttagságát, világosan leszögezi: „Szembe kell szegülnünk azokkal a nézetekkel – ha esetleg felbukkanak –, hogy a demokratikus újjászületés megtörténhet a kommunisták nélkül, vagy éppen ellenük. Ez nemcsak igazságtalan, de esztelen is lenne”. A szabadságot védeni szándékozó csoportoknak a „kommunisták haladó szárnyát” kell támogatniuk, nekik van appa-

